

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА „ВЪЗПИТАНИЕ НА ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ ПРИ ЮНОШИТЕ ЧРЕЗ СРЕДСТВАТА НА ИЗКУСТВОТО“ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОНС „ДОКТОР“ професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика)

Докторант Евгения Евгениева Чаушева, СУ „Св. Кл. Охридски“ - ФП
Научен ръководител: Доц. д-р Владислав Господинов, СУ „Св. Кл. Охридски“
Рецензент: Проф. д-р Нели Бояджиева, СУ „Св. Кл. Охридски“-ФНОИ

Преценка за процедурата

Представеният труд с автореферат и документи отговарят на критиците и изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му. Трудът е обсъден на предзащита на заседание в катедра „Теория на възпитанието“ с решение, че отговаря на критериите за научно изследване от дисертационен тип, на формалните структурни и съдържателни изисквания. Направени са критични бележки и препоръки за подобряване, с които докторантът се е съобразил според своите възможности в необходимата степен.

Представяне на докторанта

Евгения Чаушева е магистър по Социални дейности- Социална работа с деца и семейства от 2019 г. Тя е била докторант по 1.2 Педагогика - Теория на възпитанието и дидактика във ФП на СУ „Св. Кл. Охридски“, Катедра „Теория на възпитанието“ с научен ръководител доц. д-р Вл. Господинов. Изпълнила е критериите за обучение в ОНС „Доктор“ и е отчислена с право на защита. Представила е дисертационен труд, автореферат, публикации по темата, справка за приностие и бланка с количествени показатели.

Преценка на научния проблем

Темата е посветена на научен проблем, който не е нов за педагогическата наука, но не е бил предмет на отделно самостоятелно проучване съотнесено към ученици в юношеска възраст. Емоционалната интелигентност е проблем в изследвания у нас в психологически и в педагогически научни трудове от последните две десетилетия. Това е основна тема в дисертации за образователната и научна степен „доктор“ по педагогически науки /управление на образованието и педагогика на обучението по/, по социални науки – социални дейности и по психология, в това число и за доктор на психологическите науки. Няма регистрирано съвпадение на темата по отношение на обекта на проучване в научната специалност „Теория на възпитанието и дидактика“ в избраната възрастова група – юношеска възраст.

По отношение на предмета на изследване за ролята на изкуството като фактор за формиране на емоционална интелигентност при учениците, тя е проучвана в предучилищен и в начален етап на образование в обучението по различни учебни предмети включително и по изкуства - музика. Арт-педагогиката и арт-терапията за формиране на емоционална интелигентност при учители е тема на актуални монографични изследвания/П. Митева, 2022/. Юношеската възрастова група не е проучвана самостоятелно от позицията на ролята и възможностите на изкуството за възпитаване на емоционалната интелигентност. Поради това може да се очакват научни приноси за теорията на възпитанието за училищната педагогика за изследвания възрастов период на развитие на децата и етапа на образование.

Представяне и критична оценка на постановката на изследване

Постановката на проучването дава ориентация за изходната позиция на докторанта. В първоначалната формулировка на целта на дисертационния труд се очаква да се докаже, че учителите и родителите осъзнават важността на емоционалната интелигентност за развитието на децата и по-конкретно при възпитанието юношите, че те имат желание темата да бъде по-широко застъпена в процеса в училище, че съществува необходимост емоционалната интелигентност да бъде включена в учебния план. Това е твърдение отразява желанието на докторанта да проследи по емпиричен път доколко в училище и в семейството се познава и оценява важността на формирането на емоционалната интелигентност при възпитанието на децата.

Целта на дисертационното изследване се основава на прието вътрешно убеждение, че съществува необходимост темата за емоционалната интелигентност да бъде по-широко застъпена във възпитателния и образователния процес в училището и в семейството. Проследяването на ролята на изкуството при формирането на емоционалната интелигентност на юношите в училище е конкретната цел на проучването, която не се откроява.

Обект на дисертационното изследване е процесът на формиране на емоционална интелигентност при юношите. Изследва се и факторите за информироваността на родители и учители относно ролята на емоционалната интелигентност при възпитанието на юношите и готовността им да повишават своите знания и умения, свързани с формирането ѝ при децата.

Предметът на дисертационното изследване е свързан с изследването на процеса на възпитанието на емоционална интелигентност при юношите посредством използване на средствата на изкуството и на този основа създаването на модел на дейност. Това само по себе си е достоен предмет на изследване и отговаря на очакване за научни приноси.

Заявката за приносен характер на научния труд е в създаване на модел на дейност по посока възпитание на емоционална интелигентност при юношите чрез средствата на изкуството, който да доведе до подобряване на процеса на самопознание, саморефлексия, самовъзпитание, социални умения във всекидневието на децата в училище, с рефлексии към дома и в живота.

От изходните хипотези заслужава внимание и научно доказателство с подбраните методи хипотезата, че средствата на изкуството подпомагат и допринасят за ефективно възпитание на емоционална интелигентност при юношите. Тук се има предвид модел на занимания с изкуство и възпитателни дейности, свързани с конкретни възпитателни форми. Това предполага значими научни изводи по отношение на основната хипотеза.

Проучването на целевите групи учители и родители цели информираността и отношението им към емоционалната интелигентност като елемент на тяхната педагогическа компетентност и готовността им за формирането ѝ при юношите. Възпитаването на емоционалната интелигентност чрез апробиране на педагогически модел на дейност с ученици е сравнително убедително представен и може да се очакват резултати с научен принос.

Критична преценка на резултатите от проучването

Критичната оценка върху дисертационния труд се основава върху основната хипотеза и проведеното проучване с целевата група – ученици в юношеска възраст от 7 и 9 клас /98 бр./ от два типа училища – общо-образователни и по изкуства. Резултатите заслужават внимание, въпреки че анализът се нуждае от повече детайлизация по посока на търсените зависимости, а коментарите се очаква да са още по-задълбочени и аргументирани. Описанието на резултатите от опитната дейност може да се задълбочи повече чрез съпоставителен анализ между учениците от двата типа училища. Конкретни изводи от опитните проучвания и препоръките за теорията и методиката на възпитание на емоционалната интелигентност на учениците чрез средствата на изкуството могат да бъдат полезни за педагогическите специалисти в училище, извън него и в семейството.

Критичните бележки и препоръки

Теоретичните части са се нуждаят още повече от обогатяване и задълбочена критична оценка на аналогични проучвания по проблема за емоционалната интелигентност, арт-педагогиката и методика на възпитание.

Данните в емпиричните части дават възможност за още по-разгърната аргументация и коментари във връзка с проследяване и съпоставка между резултатите от изследваните групи респонденти и типовете училища.

Самопреценка за граници и дефицити в изследването.

Споменати са с основание дискуссионни въпроси, които произтичат от направените проучвания. Това показва научната рефлексия на докторанта за обозначаване на границите на концепцията и дефицитите на приложената методика на проучване относно възможностите за доказателство на тезата.

Въпроси за коментар

Могат да се поставят различни въпроси за тълкуване като например дали си е заслужавало да се проучва отношението на учители и родители към значимостта на емоционалната интелигентност при възпитанието. Фактът, че няма значими различия в отговорите им показва, че това е твърдение, която не се нуждае от специално проучване и не допринася за проверка на модела.

Преценка за научните приноси

Формулираните научни приноси отразяват самопреценката на автора за постигнатите резултати. Откроява се значим за теорията на възпитанието научен принос - структуриране и апробиране на модел за формиране на емоционална интелигентност със средствата на изкуството при юноши.

Преценка на автореферата

Авторефератът представя коректно съдържането и отделните части на дисертационния труд с избрана библиография, изводите и научните приноси.

Публикации по темата на дисертацията

Направени са три публикации в материали от научни форуми: Сборник от Международна научна конференция през 2020, от Юбилеен форум - 35 години ФП, /2022/ и в списание „Педагогика“, 2023 г.- „Концепцията за емоционалната интелигентност в контекста на възпитателното явление в творчеството на Януш Корчак“. Последните две от тях са по темата на дисертационния труд и представят части от него.

Заклучение

Въз основа на изпълнение на минималните критерии и основни научни приноси, предлагам да научното жури да гласува утвърдително за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на докторанта на СУ „Св. Кл. Охридски“ Евгения Евгениева Чаушева в професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

29 април 2024

Проф. д-р Нели Бояджиева